

บทคัดย่อ

“มุ่งตะวันออก” บทบาทใหม่อินเดียต่อความเชื่อมโยงสู่อาเซียน

กนกพรพรรณ อยู่ชา

ภายใต้กระแสบูรพาภิวัตน์ ที่ศูนย์กลางโลกกำลังเปลี่ยนมาทางตะวันออกมากขึ้น ด้วยวิกฤตเศรษฐกิจฝั่งตะวันตกและยังคงหาทางออกไม่ได้ ทำให้เอเชียต้องหันมาสร้างตลาดและส่งออกในเอเชียด้วยตนเอง รวมทั้งเพิ่มการบริโภคในประเทศให้มากขึ้น ซึ่งในขณะนี้ ประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจสูงสุดห้าประเทศในโลกและมีสามประเทศตั้งอยู่ในเอเชีย คือ จีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ดังนั้น บทความนี้จะจึงให้ความสนใจต่อนโยบาย “การมุ่งสู่ตะวันออก” ของอินเดีย ภายใต้กระแสบูรพาภิวัตน์ ที่รัฐ ทุนนิยม และภูมิ-รัฐศาสตร์มีความสำคัญมากขึ้นในเชิงยุทธศาสตร์ และบทบาทความเชื่อมโยงสู่อาเซียน (ASEAN connectivity) ที่อินเดียมีต่ออาเซียน

บทความนี้มุ่งนำเสนอความสำคัญนโยบายมุ่งสู่ตะวันออกของอินเดียสู่อาเซียนว่ามีจุดประสงค์ทางยุทธศาสตร์อย่างไร และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสองทศวรรษ อินเดียในฐานะประเทศหุ้นส่วนคู่เจรจาอย่างสมบูรณ์ของอาเซียนได้ใช้ประโยชน์และดำเนินยุทธศาสตร์ภายใต้กรอบความร่วมมือและการรวมกลุ่มระดับอนุภูมิภาคต่างๆอย่างไร และภายใต้กรอบการเชื่อมโยงสู่อาเซียน (ASEAN Connectivity) อินเดียเคลื่อนเข้าสู่อาเซียนทั้งภาคพื้นทวีปตอนบน และเส้นทางทะเลและช่องแคบต่างๆตอนล่างอย่างไร ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่อินเดียไม่เคยทำในอดีตในยุคสงครามเย็น นอกจากนี้ประเทศไทยควรทำยุทธศาสตร์อย่างไรเพื่อใช้การเคลื่อนเข้ามาของอินเดียให้เป็นประโยชน์

บทคัดย่อ

การให้บริการฮาลาลของธุรกิจโรงแรมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร : ก้าวต่อไปในอาเซียน

จิตติมา คิมสุขศรี

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวในระดับสูง และมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เป็นแหล่งรายได้ นำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ เกิดธุรกิจอันเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และหนึ่งในธุรกิจเหล่านั้นคือ ‘ธุรกิจโรงแรม’ องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) คาดการณ์ว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก และกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีแนวโน้มจะเป็นจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกจะนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ประกอบกับปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการเดินทางที่เปลี่ยนไป โดยนิยมเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศหรือภายในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้น ในปี 2015 จะเป็นการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนโดยพร้อมกันของประเทศสมาชิก ส่งผลให้อาเซียนเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ถึง 600 กว่าล้านคน สามารถเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุนได้อย่างเสรี ธุรกิจโรงแรมก็เป็นธุรกิจหนึ่งในภาคบริการที่เปิดเสรี และมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อพิจารณาเฉพาะประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) จะพบว่า นักท่องเที่ยวสิงคโปร์เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว และบรูไน ตามลำดับ และที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งก็คือ นักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศมุสลิม อันได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2014 (มกราคม-ตุลาคม) คิดเป็นร้อยละ 40.26 ของนักท่องเที่ยวจากอาเซียน

ก้าวต่อไปหลังจากนี้ สิ่งที่เราจะมองข้ามไม่ได้เลยคือ กว่า 300 ล้านคนเป็นนักท่องเที่ยวมุสลิม นั่นหมายความว่า นักท่องเที่ยวจากยุโรปหรืออเมริกาคงไม่ใช่เป้าหมายเดียวของธุรกิจโรงแรมอีกต่อไป ดังนั้นจึงเป็นทั้งโอกาสและสิ่งท้าทายเป็นอย่างยิ่งสำหรับแวดวงธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยว่า จะมีแผนรับมือหรือวางกลยุทธ์สำหรับดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อย่างไรต่อไปแรงงานเหล่านี้ รวมทั้งนโยบายการเปิดรับแรงงานย้ายถิ่นให้เข้าถึงสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานอย่างเต็มที่ (รูปแบบหนึ่งของการจัดการแรงงานย้ายถิ่น- Stephen Castel) แต่ก็พบว่าช่องว่างทางการสื่อสารยังเป็นปัญหาที่ทำให้แรงงานย้ายถิ่นเกิดความรู้สึกถูกมองในด้านลบอยู่บ้าง ซึ่งควรมีการแก้ไข เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อสัมพันธภาพและการเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างแรงงานย้ายถิ่นและคนท้องถิ่นต่อไป

บทคัดย่อ

ความเป็นพลเมือง: หนึ่งในปัจจัยสร้างความสำเร็จของสิงคโปร์ในอาเซียน

ณัฐพนธ์ ยืนยง

สิงคโปร์เป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีเสถียรภาพ ความมั่นคง และความสำเร็จทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการให้ความสำคัญกับพลเมืองทุกคนนั้น คือ คนสิงคโปร์ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใดก็ตามจะมีการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพ สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก จำนวนพลเมืองน้อย และเป็นพหุสังคมที่มีความหลากหลายของเชื้อชาติ ประกอบด้วย จีน มาเลย์ อินเดีย ทมิฬและอื่นๆ ชาวจีนเป็นพลเมืองกลุ่มใหญ่ของประเทศ เมื่อนับรวมระยะเวลาจากที่ได้รับอิสรภาพและแยกตัวออกมาจากสหพันธรัฐมาเลเซียในปี ค.ศ. 1965 ถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 49 ปี การปลูกฝังความเป็นชาติเพื่อความอยู่รอดเป็นปัญหาเร่งด่วนขณะนั้น ด้วยการลดอัตลักษณ์สร้างความกลมเกลียวภายใต้ความหลากหลายทางเชื้อชาติ รัฐบาลได้นำเครื่องมือหลากหลายมิติมาใช้ในกระบวนการปลูกฝังความเป็นชาติเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์

แต่เครื่องมือที่นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งของรัฐบาลคือ การศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญนำไปสู่การพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถของบุคคลให้รู้จักดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้ในสังคมที่แตกต่าง การนำประวัติศาสตร์ที่บอกเล่าเรื่องราว เหตุการณ์ที่ผ่านมาของสิงคโปร์ และการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งอิสรภาพมาถ่ายทอดลงในบทเรียน เช่น The certificate history of Malaya 1400 – 1965 แบบเรียนที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้ในการเตรียมตัวสอบเพื่อกระตุ้นสำนึกความเป็นชาติให้กับพลเมืองโดยเฉพาะกับเยาวชนให้รับรู้และเกิดความเข้าใจ รัก และหวงแหนในความเป็นเจ้าของประเทศ พร้อมทั้งจะพัฒนาให้ประเทศก้าวต่อไป หลักสูตรหน้าที่พลเมืองและจริยศาสตร์สอนเกี่ยวกับบทบาททั้งต่อตนเองและผู้อื่นและหลักสูตรคุณลักษณะและความเป็นพลเมือง สอนการรับรู้ เข้าใจความคิด อารมณ์และความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่น Mr. Wong Chong Wai Kenneth ซึ่งทำงานด้านการพัฒนาพลเมืองกลุ่มเยาวชนในสิงคโปร์กล่าวถึงประเด็นสำคัญ 4 ประการ 1) การปลูกฝังแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองผ่านหลักสูตรการศึกษาและการเรียนรู้ในห้องเรียน 2) การสร้างการเรียนรู้และทักษะความเป็นพลเมืองผ่านกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคม 3) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านเครือข่ายท้องถิ่น และ 4) ความชัดเจนและความต่อเนื่องของนโยบายการทำงานเพื่อพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ การสร้างความเป็นพลเมืองขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ลักษณะของพลเมืองในพื้นที่ เรื่องราวต่างๆ ในอดีตที่ผ่านมา และที่สำคัญคือ ความชัดเจนและความต่อเนื่องของภาครัฐที่จะทำให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นดังเช่น ความสำเร็จที่เกิดขึ้นของสิงคโปร์วันนี้

บทคัดย่อ

บทบาทของภาคธุรกิจเอกชนไทยกับความสัมพันธ์ไทย-ลาว

ชนิษฐา คันธะวิชัย

ไทยกับลาวมีความสัมพันธ์กันมาช้านาน และมีความเกี่ยวโยงอย่างแนบแน่นในหลายเรื่องรวมทั้งเรื่องเศรษฐกิจ ซึ่งการเข้าไปลงทุนหรือค้าขายของภาคธุรกิจเอกชนไทยที่ผ่านมานั้นนับได้ว่าเป็นตัวส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทย-ลาว กล่าวคือ ภาคเอกชนไทยมีบทบาทในการช่วยลดความไม่ไว้วางใจที่ลาวเคยมีต่อไทยในอดีตจากปัญหาความขัดแย้งทางอุดมการณ์การเมือง เนื่องจากการลงทุนของไทยทำให้เศรษฐกิจลาวดีขึ้น นอกจากนี้ การตกลงซื้อขายพลังงานไฟฟ้ากันนั้นก็ทำให้ลาวเริ่มเสียดุลการค้ากับไทยน้อยลง หรือในยามที่ชายแดนปิดเนื่องจากมีความระแวงระวังไม่ไว้วางใจกันนั้น ภาคเอกชนไทยก็ยังเป็นตัวประสานระหว่างไทย-ลาว ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่หยุดชะงักไปเสียทีเดียว นอกจากนี้ การที่กลุ่มธุรกิจเอกชนของไทยเข้าไปลงทุนในลาวยังทำให้เศรษฐกิจลาวมีการเติบโตและมีพื้นที่ในตลาดโลก เช่น การที่บริษัทน้ำตาลมิตรลาวส่งออกน้ำตาลไปยังสหภาพยุโรปในนามของลาว และยังมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ยังขาดแคลน โดยเฉพาะการช่วยเหลือในรูปแบบของ CSR ต่างๆ ที่นับเป็นจุดแข็งของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนจากจีนและเวียดนาม

กล่าวโดยสรุปคือ ภาคธุรกิจเอกชนไทยมีบทบาทในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-ลาว 4 ประการ คือ

1. ช่วยลดความไม่ไว้วางใจของลาวที่มีต่อไทย
2. เป็นตัวเชื่อมประสานความสัมพันธ์ไทย-ลาวเมื่อไม่สามารถใช้ช่องทางความสัมพันธ์ทางปกติได้
3. เป็นผู้มีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจลาวเข้าสู่ตลาดโลก
4. เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวด้านโครงสร้างพื้นฐานผ่านการทำ CSR

ยุทธศาสตร์อำนาจละมุนในความช่วยเหลือของจีนต่อลาว

อดิสร เสมแย้ม

ลาวเป็นกรณีที่น่าสนใจถึงการใช้ยุทธศาสตร์อำนาจละมุน (Soft Power Strategy) ของจีนผ่านความช่วยเหลือ เพื่อให้นักลงทุนจีนเข้าถึงการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรในลาว และใช้พื้นที่ลาวเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าผ่านไปยังไทย และเรื่องอื่นๆที่แฝงเข้ามา เช่น นโยบายเกี่ยวกับไต้หวัน (Regarding Taiwan) และทิเบตของจีน ซึ่งสนองตอบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของลาวและนโยบายที่ต้องการเปลี่ยนจากการเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทะเลเป็นประเทศเชื่อมต่อ ความสำเร็จของการสร้าง Soft Power ของจีนเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นซึ่งให้ความช่วยเหลือลาว เช่น สหรัฐฯ ยุโรป เกิดจากรูปแบบค่านิยมทางการเมืองของจีนที่ไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น เช่น ปัญหาสิทธิมนุษยชน ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมทางการเมืองของลาว รวมทั้งนโยบายต่างประเทศที่มีความเท่าเทียมกันในการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) โดยจีนเริ่มต้นให้ความช่วยเหลือแก่ลาวตั้งแต่ปลายปี 1990 โดยความช่วยเหลือของจีนได้รวมเงินอุดหนุน เงินกู้ยืม ความช่วยเหลือด้านการค้า การลงทุน ความช่วยเหลือด้านเทคนิค และความช่วยเหลือทางทหาร เข้าไว้ด้วยกัน ในปี 2000-2008 จีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาว เฉลี่ยประมาณ 18 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี คิดเป็นร้อยละ 7-8 ของความช่วยเหลือที่ลาวได้รับทั้งหมด ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม (Ministry of Economy, Trade and Industry) ของจีน

จีนได้ใช้ Soft Power เพื่อเปลี่ยนแปลงการรับรู้ และสร้างภาพให้เห็นถึงความเป็นเพื่อน ซึ่งมีนัยที่แตกต่างไปจากอดีตที่มีภาพลักษณ์ของภัยคุกคาม (China Threat) โดยปรากฏในลักษณะของโครงการความช่วยเหลือที่จีนต้องการให้เห็นภาพเชิงบวก ซึ่งใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ในลักษณะ "Showcase Project" เช่น การก่อสร้างศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ การบูรณะถนนล้านช้าง และสวนรอบประตูชัย การมอบรูปปั้นหล่อทองแดงของนายไกสอน พมวิหาน อดีตประธานประเทศ และใช้การทูตสนามกีฬา "Stadium Diplomacy" เช่นเดียวกับที่ทำในแอฟริกา โดยจีนได้ใช้การทูตสาธารณะ (Public Diplomacy) ในการสื่อสารภาพลักษณ์ที่ดีของจีนแก่ประชาชนลาวผ่านการสร้างเครือข่ายบุคคล เช่น การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนลาวไปศึกษาต่อในจีน ทุนฝึกอบรมแก่ข้าราชการ การส่งที่ปรึกษา และอาสาสมัครมาประจำในลาว ยุทธศาสตร์ Soft Power ยังถูกใช้ในการแข่งขันด้านอิทธิพลเหนือลาวต่อเวียดนาม นอกจากการสร้างความสัมพันธ์กับคนรุ่นใหม่ผ่านความช่วยเหลือด้านการศึกษาแล้ว จีนยังได้ให้ความช่วยเหลือทางทหารผ่านการฝึกอบรม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนความช่วยเหลือด้านการเงินในการจัดหาอาวุธแก่กองทัพลาว ที่จีนมีความได้เปรียบกว่าเวียดนาม การเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นกลยุทธ์ระยะยาวที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้ความคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นหลังการสิ้นสุดยุคของผู้นำรุ่นเก่าของลาวที่มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับเวียดนาม อย่างไรก็ตาม การที่ Soft Power ของจีน จะบรรลุผลหรือไม่นั้นยังขึ้นกับการสื่อสารภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศของตนสู่ประชาชนของอีกประเทศหนึ่ง แต่การสร้างช่องทางที่ทำให้วัฒนธรรมของตนเป็นที่รู้จักในลาว เช่น การเปิดสถาบันขงจื้อ หรือการเปิดศูนย์วัฒนธรรมจีน ไม่ได้หมายความว่าคนลาวจะมีทัศนคติต่อจีนในทางที่ดีขึ้นเนื่องจากภาพลักษณ์ด้านลบของจีนในลาวที่ถูกมองด้วยความหวาดวิตกต่ออิทธิพลของจีนในลาวจากคลื่นการอพยพของชาวจีน การเกิดขึ้นของ "ชุมชนชาวจีน" และการแสดงตนแบบ "ก้าวร้าว" (Aggressive) ของนักลงทุนจีนในรูปแบบ "โครงการพัฒนาเมืองใหม่" เห็นได้จากคลื่นไถ่น้ำ ที่ปรากฏในรูปของ "ข่าวลือ" ซึ่งรัฐบาลลาวเองก็ไม่สามารถยุติได้

บทคัดย่อ

การติดตั้งชุดเจาะน้ำมันจีนในทะเลจีนใต้กับประท้วงของชาวเวียดนาม

ธัญญาทิพย์ ศรีพนา

การติดตั้งแท่นชุดเจาะน้ำมัน Haiyang Shiyu-981 ของจีนในวันที่ 2 พฤษภาคม 2014 ในพื้นที่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหมู่เกาะพาราเซลหรือที่เวียดนามเรียกว่า ฮว่างซา อันเป็นพื้นที่ที่เวียดนามถือว่าอยู่ภายใต้อธิปไตยของตน การติดตั้งแท่นชุดเจาะน้ำมันนี้อยู่ห่างจากชายฝั่งเวียดนาม 130 ไมล์ทะเล (240.76 กิโลเมตร) และ 119 ไมล์ทะเล (220.38 กิโลเมตร) จากเกาะหลีเชิน (Ly Son) การปฏิบัติการดังกล่าวของจีนก่อให้เกิดปฏิกิริยาและการประท้วงทั้งจากรัฐบาลและประชาชนชาวเวียดนาม อีกทั้ง มีการใช้กำลังคุกคามตอบโต้กันระหว่างเรือของทั้งสองฝ่ายในทะเลจนเกิดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน ความขัดแย้งนี้ดำเนินไปในช่วงเวลาไม่น้อยกว่าสองเดือน ประเด็นที่น่าสนใจประเด็นหนึ่งคือ ประเด็นการประท้วงของชาวเวียดนามที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความรุนแรงและลุกลามไปสู่การเผาโรงงานของจีนและของชาติอื่นๆ บางชาติ เหตุการณ์ความรุนแรงนี้เกิดขึ้นได้อย่างไรในประเทศซึ่งปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมอย่างเวียดนาม เหตุใดจึงลุกลามสู่ความรุนแรงถึงระดับนี้ได้